

rat, ut sibi, suisque necessitatem illud revindicandi imponeret, suis dixisse. „ Spectatores, ut video, alienæ virtutis huc venimus. Sed absit hoc dedecus a sanguine nostro, ut Romani gloria cedere Latinis velimus. Ego certe aut speciosam optavi mortem, aut felicem audaciæ exitum. Vel solus igitur præcurrere paratus sum. „ Non tulit hoc calcar *Pædanius* Centurio, quin, Signo evulso, & ipse in castra Pœnorum irruperit, totamque secum traxerit Legionem, victoria relata. *Livius* hoc adversus *Hannone*m Ducem Hannibalis, contra *Maximus* adversus ipsum *Hannibalem*, dum Capuam obsedisset, perpetratum asseruit. Gloriosum igitur hoc factum Avi cujusdam sui *C. Valer. Flaccus* argento, & Signorum imagine celebravit æviternæ memoriæ causa. Imperator autem, teste *Cicerone*, etiam ipse fuit. *PUBLIUS*. Nolim bene meritæ laudi quidquam detrudere. Audet autem sæpenumero etiam supra vires, quem Gloria urit, quodque temeritas fuit, fortitudo prædicatur, cum eventus animo responderit. *TULLIUS*. Sine, ut altero Dialogo tandem a litore recedamus.

Orat. pro  
Publ.  
Quinct.

## DIALOGUS IV.

De variis Cohortium, ac Legionum  
Cognominibus, atque Signorum Ornamentis.

*PUBLIUS*.

I. **T**ertius, quartusque Tabulæ tuæ Imæ. Numus, tam Nominum, quam Ornamentorum varietate ab anterioribus discernuntur. Prior namque horum pariter quidem Aquilam in medio habet, Signa vero dextræ, lævæque, unico scutulo, apex autem utriusque Serto laureo exornatur. Epigraphæ habet: COHORTIUM PRAETORIARUM. Alter, absque Aquila, tria exhibet Signa, quæ supra & infra Scutulum iconi-

Tab. I. n.  
3. & 4.

iconicum laureata, Rostra navium infimo loco habent affixa, cum lemmate: COHORS SPECULATORUM. Nova hic quasi singula, novum tibi rursus differendi, mihi discendi argumentum suppeditant. TULLIUS. Differam tui gratia: sed prolixus haud ero.

Supremi Exercituum Duces initio *Pratores* appellabantur, quod *praessent*. Hi porro tota ex Cohorte, aut Legionem, fortissimum quemque deligentes, duplo stipendio conduxerunt, ut aliis omnibus militum laboribus exemptus, a *Pratore* nunquam discederet, corporis ejus custodiae uni solique perpetuo intentus. Custodum hujusmodi numerus primum unam, deinde plures Cohortes, tandem integram Legionem confecit. Permansit *Pratoria Cohortis*, vel *Cohortium Pratoriarum* nomen, licet Supremi Duces non jam amplius *Pratores* sed *Imperatores* dicerentur, vel ipsorum postea Augustorum praesidium corporis domi, aut in Castris intelligeretur. Et quoniam *Pratoriani* saepe Legio integra erant, uti de Caesare, Legionem Decimam in Cohortem Pratoriam sibi assumente, Dio Cassius aperte testatur, propriam Aquilam habebant.

De *Speculatoribus* aliter censeas. Creber erat illorum usus, & par ferè cum Exploratoribus munus, nimirum, intendere in ea, quae fiebant, aut futura erant. Haec omnia illos, velut in specula positos, observare oportuit. Lecti sunt non e civibus tantum, aut Legionariis militibus, verum etiam e Sociorum, & Auxiliarium agminibus: quoniam eos non tam fortes, quam vigiles, & sagaces esse oportuit. Principio viles existimabantur: crescentibus autem periculis amplius nomen consecuti sunt. Nitebatur quippe fideli eorundem officio salus Imperatoris, & Exercitus: ut, quidquid molirentur hostes, ipsi praenunciarent. Quare *Pratorianis* adjuncti, aequè cum his in assidua custodia vigilabant, maxime sub Caesaribus. Ipsum Othonem (juxta Taciti effatum) *Comitabantur Speculatorum lecta corpora, cum caeteris Cohortibus Pratoriiis*. Plura de his pro more suo eruditissime conglobavit Ill. Spanheimius. Siquidem vero *Speculatores* neque omnes ex Legionariis erant, neque ad numerum Legionis excreverunt, Aquila carent in Numo: tribus vero cum Signis tanquam Cohors exhibentur, tribus Manipulis constituta.

PUBLIUS. Teneo Nominum, & Signorum rationem, necdum

Annal.  
XI. cap.  
11.

Tom. II.  
p. 233.  
199.

dum tamen Ornamentorum. *TULLIUS.* Lauri quid innuant, ignorare num potes? Victoriā certe: qualem si sapius retulerit Legio, vel Cohors, pluries eapropter Signa sua coronavit. Proræ navium operæ maritimæ præstitæ, vel ibidem quoque obtentæ Victoriæ tessera sunt. Rostra tu proras has dixeras, cum tamen in Numo rostratæ non sint, i. e. absque trabe præfixa, quam ære, aut ferro muniri solitum erat, ut ante proram porrecta, uno, vel gemino, aut etiam tertio cuspide, naves hostium findere posset. Tales non fuisse *Speculatorum* naves, ex *Livio* discere licet, dum infit: „*Livius* una & octoginta *Rostratis* navibus, multis „ præterea minoribus, quæ aut aperte *Rostratæ*, aut, *sine Rostris*, „ *Speculatoriæ* erant, Delum trajecit. „

L. XXX-  
VI. c. 42.

V.

Nosse interim debes, ambos hos Numos in Adversa Navim exhibere armatam, cum Legenda: *ANT. onius AUG. ur III VIR R. ei P. ublicæ C. onstituendæ.* Cujus in Adversa moduli alios adhuc viginti septem Denarios exhibet *Ursinus* p. 29. sqq. in quorum Adversa ubique Aquila comparet inter Signa duo, sine lauro, & prora, descriptis vero per ordinem Legionibus II, III. &c. usquedum ad XXIII. adjectis aliquando cognominibus, *Antiquæ, Classicæ, Lybicæ.* *PUBLIUS.* Mihi pariter ex his tres Denarii sunt, duo tamen eorum subarati: in quibus Legionem III. IIII. & VII. lego, nisi me vestigia fallant. *TULLIUS.* Numerus docet, quarum harum Legionum antiquiores, aut juniores existerent: id, quod e Cognomine *Antiquæ* luculentius patet. Præconium *Classicæ* indicat Legionem, ex condito pro mari constitutam. *Lybicæ* nomen denotat Regionem, in qua hæc Legio cum primis militaverat. Sic *Dio* pariter *Cyrenaicam, Scythicam, & Macedonicam*, alii quoque alias commemorarunt. Nos ultra provehamur.

VI.

Tab. I.  
n. 5.

*PUBLIUS.* Quintus Tabulæ Imæ Numus Aquilam denuo mediam habet inter duo Signa, quorum apicem, supra lignum transversum, ornat Manus explicata, fidei, ut puto, servatæ, servandæque tessera, juxta ea, quæ docueras me, cum primis de Dexteris commissis, *Part. II. Dial. X. n. 8. f.* Epigrammæ sic lego: *LICINIANO ET GERMANO II. VIR. is.* Literas vero C. C. A. inter Signa descriptas, abs te discere aveo. *TULLIUS.* Ita lege: *C. olonia C. asaræa A. ugusta.* Vocatur hæc Urbs hodie *Saragossa*, ad Ebro fluvium sita, estque Aragoniæ Metropolis, olim, juxta *Plinium*, dicta *Salduba.* Illuc *Augustus* Coloniam deduxit,

L. III.  
c. 4.

raro-

raroque privilegio immunem quoque oneribus esse iussit. Hic porro Nummus non de communium, sed maximorum est numero, scilicet Medallionum quem Cl. *Patinus* extra ordinem pinxit, cum Capite ac titulis *Caligula* in Adversa. Signa hos Colonos ex Emeritis Legionariis fuisse demonstrant. Hos enim fideliter confectorum Stipendiorum præmium erat, ut veterani, iuste missi, in aliqua Urbium subactarum agros acciperent, & Coloni fierent.

**BUBLIUS.** Sextum Numum e meis tibi deligere placuit: cuius Adversa *Maximini* Thracis caput ære parva reddit, cum elogiis *Pii*, & *Germanici*. Adversa rursus tria exhibet Signa, sine tamen Aquila. Medium quippe in apice, supra Scutulum, Taro notatur: cætara duo Sertis laureis inclita, in summo Manipulos exhibent frumenti, straminis, aut foeni. Circum adulatione maxima scribitur: S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Post paulo enim hic Imperator ob nimiam crudelitatem hostis iudicatus, & apud Aquileiam interemtus est. **TULLIUS.** Locum huic Numo tuo dedi, ut, quæ de Cohortium, ac Manipulorum Signis antea te docui, firmioris memoriæ causa, oculis quoque haurires.

**PUBLIUS.** Proxime insequentes ad Numos undique Davus accedo. Bos in Septimo adstat, ante vexillum, in quo scribitur: LEG. III. GAL. Intra pedes Bovis, nescio, quid minutalæ rei excreseat.

**TULLIUS.** Numum hunc Tyrus, Phœnicia Metropolis, *Caius Vibio Treboniano Gallo* Augusto signavit: unde circum legis: TYRO METRO. polis. Excepi eundem e Cl. *Patino*. Bos Coloniam indicat: vexillum, Signi Militaris novum genus, denotat Legionem vel Emeritam, quæ illic quietem accepit, vel Præsidii loco imposita erat. Dicitur *Gallica III.* quod ex Gallia illuc traducta fuerit. Infra pedes Bovis conchyle purpureum cernis, ut in omnibus Tyriorum Numis comparet Purpura namque Tyria, omnium pretiosissima, princeps Regibus indumentum dedit. Nemo gloriosius de Tyro, quam olim Civis ejus æque gloriosus *Ulpianus* peroravit. „ Sciendum est (inquit) „ esse quasdam Colonias Juris Italici, ut est in Syria Phœnice „ splendidissima Tyriorum Urbs, unde mihi origo est, nobilis „ regionibus, ferè Seculorum antiquissima, armipotens, fœde-

Imp. p.  
72.

VII,  
Tab. I. n.  
6.

VIII.  
Tab. I. n.  
7.

Imp. p.  
316.

Digest.  
de Cen-  
sib. L. I.  
tit. 15.

„risque, quod cum Romanis percussitenacissima. Huic enim  
 „Divus Severus, & Imperator noster (*Caracalla scilicet* : ) ob e-  
 „gregiam in Rempublicam, Imperiumque Romanum insignem fi-  
 „dem Italicum jus dedit. „Metropolis Phoeniciæ præeminen-  
 „tiam supra *Sidonem* ab *Hadriano* Augusto impetraverat eidem alius  
 L. IV. c. 2. Civis præclarus *Paulus* Rhetor Tyrius. „Colonix ejus penè to-  
 „to orbe diffusæ sunt (*scribebat Curtius*) scil. Carthago in  
 De Pall. c. 1. „Africa, in Bœotia Thebe, Gades ad Oceanum. „Quibus  
 Tom. II. p. 609. Metropoli ornanda prolixus esse voluit Ill. *Spanhemius*, si eundem  
 inspiciere tibi licuerit.

IX. PULLIUS. De Vexillo autem, cujus nihil hæcenus monui-  
 sti, quid sentire me cupis ?

TULLIUS. Equitibus cum primis, tum vero & Peditibus,  
*Emeritis* maxime, erant *Vexilla*, panni scilicet, sive. „*Vela* (quod  
 „a *Cedreno* edocemur) purpura, & auro, quadrata forma fa-  
 „cta. Hæc longis hastis suspendentes circum Principem ge-  
 L. II. c. 1. stant, & eum protegunt. „*Vegetio* tradente, Equitum turmi,  
*Alarum* nomen erat, quod protegant acies : quæ nunc *Vexillatio-  
 nes* vocantur, quia *Velis*, h. e. *flammulis* utuntur, *flamma* colorem  
 formamque acutam habentibus. Discernenda sunt autem *Vexilla*  
*Cantabrum*, & *Labarum* : quæ, licet omnia nil aliud, quam *Vela*  
 essent, ex hastis pendula, in aliquo tamen dissimilia erant, jux-  
 ta *Minutium Felicem*. Hoc siquidem teste, *Vexilla* fuere vela par-  
 va, suo quæque colore solo Militibus nota. *Cantabra* porro erant  
*Vexilla*, inscripto aliquo Nomine, vel carmine docentia, & quasi  
*cantantia*. Quod quam recte dictum sit, in medio relinquo, cum  
 dudum adverterit *Samuel Pitiscus*, Interpretes circa *Vexilla* sensis-  
 se varie, & forte parum recte. Constat vero veterum auctori-  
 tate, Magna pariter, ac parva fuisse *Vexilla* : & Magnis cum-  
 primis, ut apud *Dionem* legitur, nunc Imperatoris, nunc ipsius  
 Exercitus Nomina, literis puniceis inscripta fuisse. De *Labaro*  
 inferius paulo amplius dicam.

X. PUBLIUS. Octavum Numum Hypocentaurus incitato cur-  
 Tab. I. n. su equino properans, clavamque deferens, non minus ænigma-  
 8. ticum reddit, quam epigraphe : LEG. II. PART. VII. P. VII.  
 F. Aqua mihi ad hæc undique hæret. TULLIUS. Aureus iste  
 parvus *Gallieni* est, cujus caput radiatum; ac nomen refert in

Aversa

Lexic.  
 Antiquit.  
 voce Ve-  
 xillum.  
 L. XL.

Aversa. A me porro ex elegantissimo Opere *Gothæ Numar.* p. 343. ideo selectus est, ut Legionum Cognomina tanto plenius discas. Describitur hic *Legio. II. Parthica*, i. e. adversus Parthos directa. Fert porro Elogia haud vulgaria *Septimum Pia, Septimum Fidelis*: hoc enim sibi vult VII. P. VII. F. Legiones quippe ab Ordine, quo legebantur, *Primæ, Secundæ*: a Loco, ubi demorabantur diutius, *Germanicæ, Britannicæ, Gallicæ*: ab Imperatore, qui eas delegerat primum, vel duxerat, sive peculiariter dilexerat, *Trajanae, Augustæ, Geminae, Flaviae* Cognomina ferebant. Sic & ab eventibus extra ordinem venere præconia *Fulminatricis, Adjutricis, Martiæ, Ferreæ*. Demum & a singulari merito singularibus quoque Elogiis affectæ, ut sunt *Pia, Fidelis*, iisdem semper gloriabantur. Donatæ sunt hac gratia vel ab Imperatore suo bellico, cujus auspicio militaverant, vel a Senatu, vel ab Augustis, ut, æmulatione laudis, tam ipsæ semper fortius, atque fidelius agerent, quam aliæ consimile ad studium accenderentur. Egregie huc facit locus *Dionis* de *Claudio* Imperatore, Militum fidem remuneraturo, quod *Furio Camillo Scriboniano* Dalmatiæ Legato, Imperium affectanti non obaudierint. Ait namque: „ Tum, „ animo recepto, Militibus, cum aliis rebus gratiam retulit, tum „ quod effecit, ut Urbanae Legiones, *Septima, & Undecima*, non „ tantum *Claudia*, verum etiam *Fideles, & Pia*, idque a Senatu „ appellarentur. „ Quemadmodum porro Imperatoris Acclamatio, quoties egregie vicisse datum est, instaurata fuit, ut inde Numi perpetuo clament: *Jmp. iterum, tertium. IV. Vtum. Sc.* Sic pariter eadem *Legio III. IV. V. Victrix, Pia, Fidelis*, pulcherrimo virtutis, Fideique stimulo prædicabatur.

Lib. XI.

*Hypocentaureus*, fictum penitus Monstrum, dudumque, teste <sup>XI</sup> Ill. *Spanhemio*, cum cæteris chymeris apud prudentes damnatus, <sup>T. I. p. 278.</sup> pluribus Diis devotus fuit, ac sacer. Inde *Manilius* de Centauro, qui parte anteriore, & superiore vir, cætera equus esse somniabatur, ita cecinit.

Mixtus equo volucrem missurus jamque sagittam.  
Et Phoëbo Sacer ades, & una gratus Jacho.

Nunc portentum istud, sub *Sagittarii*, vel *Arcitenentis* nomine

mine, duodecim inter Signa Zodiaci oberrat. Fabula namque ortum habuit ex venatione fylvestrium *sauroorum*, quos viri nonnulli audaces celeribus equis infecuti, sagittis ex arte directis magno numero confecerunt. Unde & nomen *Centauroorum*: a quibus genitos *Hypocentauros*, Poëtis mentiri facili fuit. PUBLIUS. Et mihi parvus est Numus *Galliemi* cum centauro arcum tendente, & epigraphæ: *Apollini Conservatori Augusti*. Sed in hoc Numo tuo is clavam gerit. TULLIUS. Semper pugnax apparet, quocunque armorum genere minetur. Hinc creditur, *Gallienum*, dum in Parthos, sagittandi arte in paucis ferocissimos, Legionem dirigeret, toties hætenus *Piam*, toties *Fidelem*, commendasse eandem tutelæ, & auspicio Apollinis, quem sub imagine Centauri, huic Deo sacri, exprimere voluit. Sed mittamus hæc frivola, sequenti Numo sanctiora expensuri.

XII. PUBLIUS. Nonus hic ordine apud me parvus existit, fulgore tam livido, ut argenteum simulans, ferreus potius videatur, *Adversa*, circa caput nudum grandiusculum sic prædicat: *D.ominus N.oster DECENTIUS FORT.issimus CAES. ar*: nempe *Magnentii* Frater. *Adversa*, quam pinxisti Monogramma Christi habet, omnem Numi aream complens, ex  $\chi$ . i. e. *Chi*, &  $\rho$ . i. e. *Ro*, Græco compositum, & initiales has litteras *CHR.istus* referens. Pone apparent  $\alpha$ . n. i. e. *Alpha*, &  $\omega$ . *Omega*, notæ Principii, & Finis. Circum legitur: *SAL. us DD. ominorum NN. ostroorum AVGG. istorum ET CAESS. arum*, TULLIUS. Hic Numus tuus, cui par prope etiam cum capite *Magnentii* prodiit, alios inter Signiferos Numos locum hic suum recte tuetur, quamvis Vexillum hastatum non redhibeat, quale posterioribus in Tabulis frequentius occuret. Luculentiori enim imagine demonstrat Monogramma illud Sacro Sanctum, quod *Labara*, posthac spectanda, gracillima duntaxat figura repræsentant. Ne dicam, Divinum hunc Characterem, ex quo Religio *Constantini M.* semel cepit, non in *Labaris* tantum fulsisse, sed nutu ejus, & exemplo, etiam *Scutis* illatum fuisse: per quem & *Crux* pariter, & *Christi* Nomen, una fidelia pinguntur.

XIII. PUBLIUS. Quo autem impulsu *Maximus* ille *Augustus* in hanc formam, ejusque Religionem devenit? TULLIUS. Brevis omnium *Zonaras* in *Vita Constantini*, græco quidem sermone, sic

sic docuit, ubi de aggressione *Maxentii* tyranni, per eum facta,  
 verbum facit. „ *Ambigenti*, & animo anxio ob ista, figura  
 „ *Crucis* media die, *Stellis* effecta, apparuit in Cœlo, cum Scrip-  
 „ tura circa eam Romanis literis: IN HOC VINCE. Igitur ex  
 „ auro statim, subitario opere, efformans *Crucem*, cum *Maxen-*  
 „ *tianis* prelium commisit, & superavit. „ Contra vero *Euse-*  
 „ *biius Cæsariensis*, tanquam de visu testis, *Constantium*, peracta  
 demum *Victoria*, exhibitum antea sibi *Signum*, non jam subit-  
 „ tario, sed meditato penitus opere, fieri curasse, ita prolixius  
 enarrat. „ Simul atque dies illuxit, surgens, primum *Arca-*  
 „ num illud visum *Amicis* exponit: deinde *Artificibus*, qui  
 „ *Aurum* & *Lapides* pretiosos affabre scalpere norant, auditis,  
 „ medio inter illos loco affidet, verbis *Signi* describit effigiem, eam  
 „ auro, & lapidibus, imitatione adumbrari mandat. Quam  
 „ quidem *Effigiem* contigit, ut nos olim oculis contempleremur;  
 „ ipse enim *Imperator* *Deo* illud largiente, eam nobis ostende-  
 „ re dignatus est. Erat autem tali figura fabricata. *Hastile*  
 „ oblongum, erectumque, auro undique obductum fuit, quod  
 „ cornu habuit transversum, ad formam *Crucis* constructum.  
 „ *Supra* in fastigio ejus operis *Corona* affixa, lapidibus pretiosis,  
 „ & auro polito circumtecta. In ea salutaris *Appellationis* *Sal-*  
 „ *vatoris* *Nota* inscripta, duobus solum expressa elementis: Id  
 „ est, e duabas primis litteris *Nominis* *CHRISTI* erat *P.* in me-  
 „ dio literæ *X.* curiose, & subtiliter inserta, quæ totum *Christi*  
 „ *Nomen* perspicue significarent. Quas quidem *Literas* deinceps  
 „ semper *Imperator* in *Galea* gestare consuevit. „ Ad *Vexillum*  
 „ postea digrediens, illud *hastili* longo affixum, & auream in eo  
 „ *Imperatoris*, ac *Liberorum* ejus effigiem, ad pectus usque con-  
 „ cinne descriptam fuisse testatur, iterum subdens: „ Isto igitur  
 „ salutari *Signo* *Imperator*, tanquam hostilis cujusque, & in  
 „ festæ violentiæ propugnaculo, semper usus est: cujus expres-  
 „ sæ similitudines mandavit, ut universoni exercitum perpetuo  
 „ antecederent. „ Inde cecinit *Prudentius*, *Poetarum* *Christia-*  
 „ *norum* primus :

L. I. con-  
tra Sym-  
mach.

CHRISTUS purpureum, gemmato textus in auro,  
 Signabat *Labarum*: Clypeorum insignia CHRISTUS  
 Spripserat: ardebat summis CRUX addita cristis.

Dignus



Dignus est hoc in argumento præ omnibus legi Eruditiss. P. *Jacob. Gretserus* e Soc. J. Operum Tom. I. qui totus est de S. Cruce, cumprimis Libr. II. Cap. XXXVII. sqq.

- XIV. Liberavi porro hoc pacto nunc etiam de *Labaro*, quam supra tibi dederam, fidem, simulque tecum de Signis, & Ordinibus inferioribus Militum differere cesso. Expediebat, hoc te Prælu-  
dio generaliter instruere, ut in omnibus, quæ sequentur, tibi plenior cognitio foret. *PUBLIUS*. Honorande Tulli: Magistri est, non discipuli, discendi modum, ac ordinem decernere. Jucundissimum fuit mihi, te hætenus tam varia, tamque multa, novem duntaxat Numerorum occasione, paucis numeris collecta, mihi exposuisse. Quantam, quamque eruditam docendi segetem tot Numi residui tibi aperient? Si sic pergas benevolentia tua, non fallar spe mea, in universæ quodammodo Bellicæ Gloriæ Romanæ, & Augustæ adyta interiora, faciliter æque, ac feliciter penetrandi,

## DIALOGUS V.

De Ducibus Romanis, Militumque  
Præfectis.

*TULLIUS.*

- I. **M**ilitarium omnium Præfectorum summus, atque princeps, fuit *Imperator*. Memineris vero, studiosissime Publi, ex Partis I. Dial. II. n. III. hujus vocis notionem variam fuisse. Libera quippe, & adolescente Republica, omnis ille domi, forisque, imperare dicebatur, qui ex munere suo vitæ, necisque jus in alios habuerat. Deinde hoc elogium ad Castra, & aciem traductum est, partaque justa Victoria, semel, iterum, tertium, ac sæpius, illi a Militibus acclamatum est Nomen *Imperatoris*, qui tunc agmen, aut exercitum duxit: sive Consul is esset, sive Prætor, Dictator, Legatus, aut inferior aliquis Præfectus.